EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 2.10.2020.
COM(2020) 629 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regula (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (ES Kokmateriālu regula)

Divgadu ziņojums par periodu no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regula (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (ES Kokmateriālu regula)

Divgadu ziņojums par periodu no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim

1. Ievads

Īstenojot ES Rīcības plānu meža tiesību aktu ieviešanai, pārvaldībai un tirdzniecībai (*FLEGT*)[1], Eiropas Savienība (ES) pieņēma Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulu (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus[2] (turpmāk "ESKR").

Kokmateriālu tirdzniecībai Eiropas Savienībā ir būtiska loma. Kā liecina *Eurostat* dati, 2008.–2018. gadā iekšējā tirgū tika laisti 2,3 miljardi tonnu kokmateriālu un koka izstrādājumu[3] (vairāk nekā 1,3 triljonu EUR vērtībā). 25 % šo kokmateriālu tika importēti no ārpussavienības valstīm, un arī daļu no pārējā – ES iekšējās tirdzniecības – apjoma varētu veidot kokmateriāli vai koka izstrādājumi, kas sākotnēji tikuši importēti ES. Uz koksnes resursiem balstīto rūpniecības nozaru bruto pievienotā vērtība ES 2018. gadā sasniedza 129 miljardus EUR, un tajās bija nodarbināts 3,1 miljons cilvēku (attiecīgi 7,1 % un 10,5 % no ražošanas kopējiem rādītājiem), neskaitot Apvienoto Karalisti[4].

ESKR Eiropas Savienībā ir piemērojama kopš 2013. gada marta. Kā tirdzniecības pasākums tā attiecas uz Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) un tāpēc ir piemērojama arī Islandē, Lihtenšteinā un Norvēģijā.

ESKR nosaka trīs galvenos pienākumus:

1) tā aizliedz komercdarbības ietvaros pirmoreiz iekšējā tirgū piegādāt ("laišana tirgū") nelikumīgi iegūtus kokmateriālus (t. i., kokmateriālus, kas iegūti, pārkāpjot ieguves valstī piemērojamos tiesību aktus) vai no šādiem kokmateriāliem ražotus koka izstrādājumus ("aizliegums");

2) tajā noteikts, ka tirgus dalībniekiem, kas laiž iekšējā tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus, ir jāievieš likumības pārbaužu sistēma un, pamatojoties uz to, jāveic "likumības pārbaude". Tirgus dalībniekiem jāīsteno riska pārvaldības pasākums, kas nodrošina, ka iekšējā tirgū laiž tikai likumīgi iegūtus kokmateriālus (t. i., kokmateriālus, kas iegūti saskaņā ar ieguves valstī piemērojamajiem tiesību aktiem) vai no šādiem

[1] Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam "Meža tiesību aktu ieviešana, pārvaldība un tirdzniecība (*FLEGT*) — priekšlikums ES rīcības plānam", COM(2003) 251 final.

[2] OV L 295, 12.11.2010., 23.–34. lpp., konsolidētais teksts: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:02010R0995-20200101.

[3] Kokmateriāli un koka izstrādājumi, kas klasificēti Padomes Regulas (EEK) Nr. 2658/87 I pielikuma kombinētajā nomenklatūrā un uz ko attiecas ESKR.

[4] *Eurostat*, 2020, koka izstrādājumi un tirdzniecība saskaņā ar darbību (*NACE* 2. red.) "ražošana" (uz koksnes resursiem balstītas nozares (koksnes un koka izstrādājumu ražošana (16) + celulozes, papīra un papīra izstrādājumu ražošana (17) + poligrāfija un ar to saistītas palīgdarbības (18.1) + mēbeļu ražošana (31)) (iekļautas aplēses), http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Wood_products_-_production_and_trade.

kokmateriāliem ražotus koka izstrādājumus, vai kokmateriālus un koka izstrādājumus, kuru nelikumīgas ieguves risks ir, augstākais, maznozīmīgs, un tas jādokumentē[5] ("likumības pārbaudes pienākumi");

3) tajā noteikts, ka jau iekšējā tirgū laistu kokmateriālu un koka izstrādājumu tirgotājiem jāreģistrē piegādātāju un klientu dati ("pienākums nodrošināt izsekojamību").

Līdz šim pārskata periodam, kas aptver laiku no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim, ESKR 20. panta 2. punktā bija noteikts, ka Komisija, pamatojoties uz informāciju, kuru savos divgadu ziņojumos sniegušas dalībvalstis, sagatavo ziņojumu, ko reizi divos gados iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei[6]. Šajā ziņojumā ir analizēti ziņojumi par ESKR īstenošanu, kurus iesniegušas visas 28 valstis, kas pārskata periodā bija ES dalībvalstis, un Norvēģija[7]. Tajā detalizēti aprakstīts, kā ESKR tikusi īstenota visā ES un EEZ (turpmāk "iekšējais tirgus"), kā arī izklāstīti secinājumi. Šajā ziņojumā apskatīts arī tas, kā veicies ar *FLEGT* brīvprātīgu partnerattiecību nolīgumiem — juridiski saistošiem tirdzniecības nolīgumiem starp ES un kokmateriālu ražotājvalstīm ārpus ES — un kā tie palīdzējuši mazināt nelikumīgi iegūtu kokmateriālu un koka izstrādājumu sastopamību iekšējā tirgū.

2. Īstenošana: pašreizējais stāvoklis

2.1. Kompetento iestāžu izraudzīšanās

Saskaņā ar ESKR 7. panta 1. punktu valstīm ir jāizraugās viena vai vairākas kompetentās iestādes, kas jo īpaši atbild par to, lai regulāri tiktu veiktas pārbaudes par tirgus dalībnieku atbilstību ESKR 4. pantam (aizliegums) un ESKR 6. pantam kopsakarā ar Īstenošanas regulas par likumības pārbaudi un pārraudzības organizācijām 5. pantu (likumības pārbaudes pienākumi). Informāciju par izraudzītajām kompetentajām iestādēm ir iesniegušas visas ziņotājvalstis, kā arī Lihtenšteina un Islande[8]. Izraudzīto iestāžu institucionālā struktūra, juridiskās pilnvaras un statuss dažādās valstīs atšķiras, jo tajās ir dažāds juridiskais un institucionālais regulējums.

Kā liecina ziņojumi, importētu kokmateriālu gadījumā par tirgus dalībnieku pārbaudi 18 valstīs atbild tikai valstu kompetentās iestādes; vietējo kokmateriālu gadījumā šāda kārtība ir 11 valstīs. Atbildība par tirgus dalībnieku pārbaudēm attiecībā uz vietējiem kokmateriāliem daļēji vai pilnībā deleģēta reģionālajām kompetentajām iestādēm 10 valstīs, bet attiecībā uz

[5] 5. pants Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 607/2012 (2012. gada 6. jūlijs) par sīki izstrādātiem noteikumiem attiecībā uz likumības pārbaužu sistēmu un attiecībā uz pārraudzības organizācijām veikto pārbaužu biežumu un raksturu, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (Dokuments attiecas uz EEZ), OV L 177, 7.7.2012., 16.–18. lpp., turpmāk "Īstenošanas regula par likumības pārbaudi un pārraudzības organizācijām".

[6] ESKR 20. pants ir grozīts ar 8. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2019/1010 (2019. gada 5. jūnijs) par ziņošanas pienākumu pielāgošanu ar vidi saistītu tiesību aktu jomā un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 166/2006 un (ES) Nr. 995/2010, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/49/EK, 2004/35/EK, 2007/2/EK, 2009/147/EK un 2010/63/ES, Padomes Regulas (EK) Nr. 338/97 un (EK) Nr. 2173/2005 un Padomes Direktīvu 86/278/EEK (Dokuments attiecas uz EEZ), OV L 170, 25.6.2019., 115.–127. lpp. Tā stājās spēkā 2020. gada 1. janvārī. Dalībvalstu ziņojumi tagad aptver vienu kalendāro gadu. Tāpēc dažas dalībvalstis izvēlējās ziņot par diviem kalendārajiem gadiem — 2017. un 2018. gadu, nevis par laiku no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim.

[7] No Islandes un Lihtenšteinas ziņojumi netika saņemti.

[8] Sk. http://ec.europa.eu/environment/forests/pdf/list_competent_authorities_eutr.pdf.

importētiem kokmateriāliem 7 valstīs. Dažos gadījumos pārbaudes var palīdzēt veikt citas iestādes, piemēram, muita un policija.

2.2. Valstu tiesību sistēmās noteiktās sankcijas

Saskaņā ar ESKR 19. pantu valstīm ir jāparedz noteikumi par sankcijām, ko piemēro par ESKR noteikumu pārkāpumiem; sankcijām jābūt iedarbīgām, samērīgām un atturošām. Valstīm jāveic arī visi pasākumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka šie noteikumi tiek ievēroti. Informāciju par savu tiesisko regulējumu ir iesniegušas visas ziņotājvalstis.

Visas ziņotājvalstis ir iesniegušas arī informāciju par to, kādas sankcijas iespējams piemērot par ESKR pārkāpumiem[9]. 9 valstīs iespējamas gan administratīvas, gan kriminālas sankcijas, 11 valstīs paredzētas tikai administratīvas sankcijas, bet 7 — tikai krimināls sankcijas.

28 valstīs nepilnību konstatēšanas gadījumā var izdot paziņojumus par korektīvām darbībām vai līdzīgus dokumentus (visās ziņotājvalstīs, izņemot Itāliju). Tas tirgus dalībniekiem dod iespēju pirms atkārtotas pārbaudes koriģēt savu likumības pārbaužu sistēmu. Paziņojumus var papildināt ar tādiem pagaidu pasākumiem kā kokmateriālu izņemšana vai aizliegums tos laist iekšējā tirgū.

Informāciju par naudas sodiem, ko piemēro par ESKR pārkāpumiem, sniegušas 29 valstis; tie variē no nieka 50 EUR līdz pat neierobežotam naudas soda apmēram (sk. 1. attēlu). Lielākie ziņotie sodi attiecas uz aizliegumu iekšējā tirgū laist nelikumīgi iegūtus kokmateriālus un no šādiem kokmateriāliem ražotus koka izstrādājumus:

- līdz 100 000 EUR: Austrijā, Bulgārijā, Grieķijā, Horvātijā, Itālijā, Lietuvā, Maltā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā un Ungārijā;
- līdz 1 000 000 EUR: Čehijā, Francijā, Itālijā, Īrijā, Latvijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Polijā, Slovākijā un Spānijā;
- vairāk par 1 000 000 EUR: Beļģijā un Igaunijā.

Dānija, Somija un Zviedrija ziņojušas, ka augšējā robeža tajās nav noteikta. Arī Vācijā (aizlieguma pārkāpumu gadījumā) un Apvienotajā Karalistē (aizlieguma vai likumības pārbaudes pienākumu pārkāpumu gadījumā) kriminālsoda augšējā robeža nav noteikta.

Kokmateriālu vai koka izstrādājumu konfiskācija kā iespējama sankcija ieviesta 23 valstīs, bet 17 valstīs paredzēta iespēja apturēt tirdzniecības atļauju.

ESKR pārkāpumi ir sodāmi ar ieslodzījumu 17 valstīs, un ilgākais iespējamais maksimālais sods ir 10 gadi (Grieķijā).

[9] Ja valsts ziņojumā šāda informācija nebija iekļauta, no valsts iestādēm tika prasīta papildu informācija.

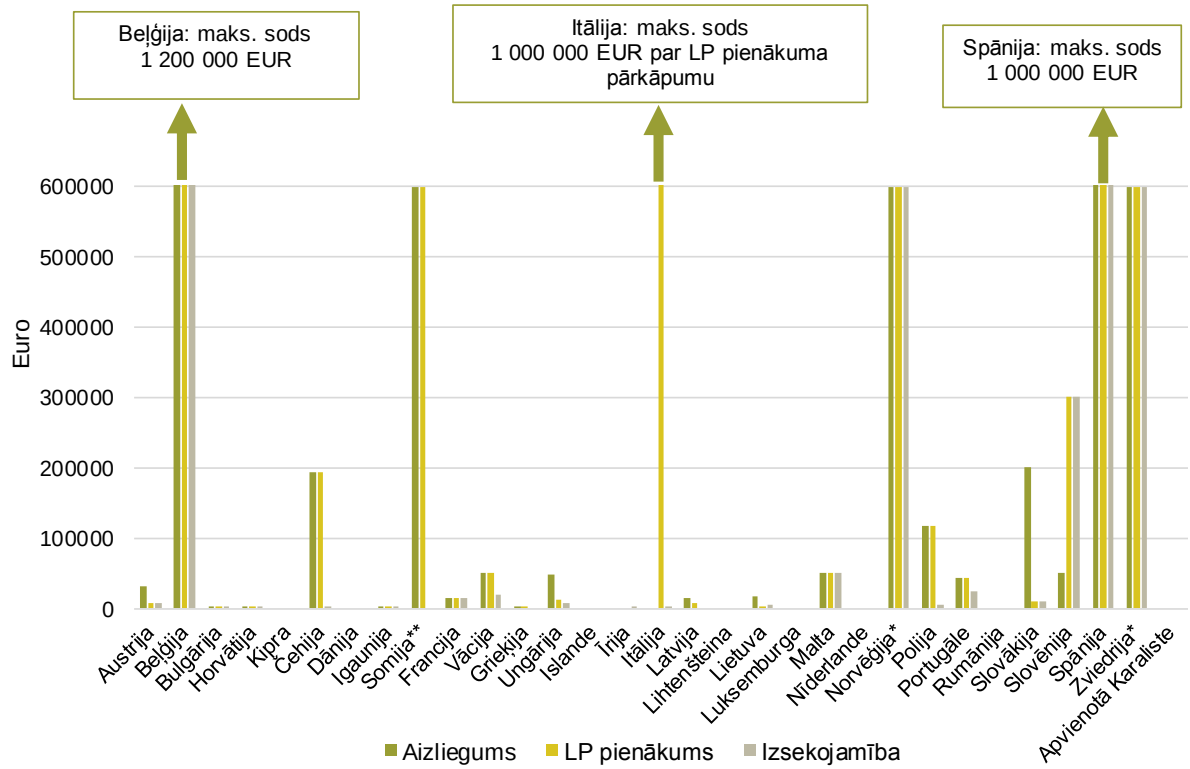

1. attēls. Maksimālie **administratīvie naudassodi**, kas tirgus dalībniekiem uzlikti par ESKR pārkāpumiem, kuri saistīti ar pienākumu veikt likumības pārbaudes, aizliegumu laist tirgū nelikumīgi iegūtus kokmateriālus un no šādiem kokmateriāliem ražotus koka izstrādājumus un pienākumu nodrošināt izsekojamību visā piegādes ķēdē, ja norādīti. Islande un Lihtenšteina valsts ziņojumu nav iesniegušas. Skaidrojums: * = naudassodiem par aizlieguma, likumības pārbaudes un izsekojamības pārkāpumiem nav augšējās robežas; ** = naudassodiem par aizlieguma un likumības pārbaudes pārkāpumiem nav augšējās robežas.

Lielākajā daļā valstu, kas ziņojušas par salīdzināmiem tiesību aktiem (piem., *FLEGT* regulas[10] vai Savvaļas dzīvnieku un augu tirdzniecības regulas[11] īstenošanas tiesību aktiem), par ESKR pārkāpumiem paredzēto naudassodu apmērs ir līdzīgs to sodu apmēram, kas paredzēti par minēto salīdzināmo tiesību aktu pārkāpumiem.

2.3. Tirgus dalībnieku, tirgotāju un pārraudzības organizāciju pārbaudes

2.3.1. Tirgus dalībnieku skaita aplēse

Tirgus dalībnieku kopskaita aplēsi ir iesniegušas 22 valstis (sk. 1. tabulu). Svarīgi atzīmēt, ka dažās valstīs noteikts, ka tirgus dalībniekiem jābūt reģistrētiem, lai gan tā nav ESKR prasība. Citās valstīs aplēse balstās uz dažādiem avotiem (muitas datiem un citām nacionālām datubāzēm vai reģistriem, tai skaitā mežizstrādes atļaujām). Turklāt tirgus dalībnieku skaits ir atkarīgs no katras valsts kokrūpniecības apmēra un mežsaimniecības nozares struktūras. Tāpat jānorāda, ka tirgus dalībnieku skaits ne vienmēr ir tieši salīdzināms, jo dažās aplēsēs var būt iekļauti tikai aktīvie tirgus dalībnieki, bet citās — arī tirgus dalībnieki, kas vairs nav aktīvi.

[10] Regula (EK) Nr. 2173/2005[11] (2005. gada 20. decembris) par *FLEGT* licencēšanas sistēmas izveidi kokmateriālu importam Eiropas Kopienā.
[11] Padomes Regula (EK) Nr. 338/97 (1996. gada 9. decembris) par savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību, reglamentējot to tirdzniecību.

Tirgus dalībnieki var atšķirties arī pēc lieluma, riska līmeņa piegādes ķēdēs, kokmateriālu importa biežuma un daudzuma un importēto kokmateriālu vērtības.

1. tabula. To tirgus dalībnieku kopskaits, kuri pārskata periodā iekšējā tirgū laiduši vietējos, importētos vai abu veidu kokmateriālus, sadalījumā pa valstīm (*valstis, kas ziņojušas par laiku no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim; pārējās valstis ziņojušas par laiku no 2017. gada janvāra līdz 2018. gada decembrim). [Kursivētie skaitļi ir aplēses. Dažas valstis ziņojušas, ka dažas fiziskas vai juridiskas personas šajās ESKR definēto tirgus dalībnieku aplēsēs vai skaitā dažādu iemeslu dēļ nav iekļautas.]

Valsts	Vietējie tirgus dalībnieki	Importētāji tirgus dalībnieki	Vietējie tirgus dalībnieki, kas arī importē	Izņēmumi/komentāri
Austrija*	*140 000*	*7000*	Nav zināms	Ir izslēgts nezināms skaits vietējo tirgus dalībnieku, jo ļoti mazi meža īpašnieki lauku saimniecību struktūras apsekojumā nebija iekļauti (šie meža īpašnieki nebija iekļauti kontroles plānā, tomēr meža inspekcija, kas nodarbojas ar meža tiesību aktu, to vidū ESKR, izpildes panākšanu, pievērsās visiem meža īpašniekiem). Ir izslēgts nenorādīts importētāju tirgus dalībnieku skaits, jo tiem nebija *EORI* numura un/vai PVN numura (šādu tirgus dalībnieku īstenotais imports nav izslēgts, bet tiek ņemts vērā uz riska analīzi balstītajā pieejā).
Beļģija	*2340*	*4800*	Nav zināms	Detalizēta informācija par vietējiem tirgus dalībniekiem nav pieejama.
Bulgārija*	*4000*	Nav zināms	Nav zināms	Nav importētāju tirgus dalībnieku reģistra.
Horvātija	Nav zināms	3589	Nav zināms	
Kipra	62	780	2	
Čehija*	*300 000*	*2500*	Nav zināms	
Dānija*	*24 000*	3889	(24 000)	Gandrīz neviens vietējais tirgus dalībnieks nav vienlaikus arī importētājs tirgus dalībnieks, bet <1 % importētāju tirgus dalībnieku ir arī vietējie tirgus dalībnieki.
Igaunija	*10 000*	*450*	1	20 vietējie tirgus dalībnieki nav iekļauti, jo tirgū laisto kokmateriālu apjoms ir mazāks par noteiktu robežvērtību.
Somija	*350 000*	*2000*	Nav zināms	
Francija	*5000*	*14 000*	Nav zināms	
Vācija	*2 000 000*	*27 000*	Nav zināms	
Grieķija*	*1600*	1228	Nav zināms	Ir izslēgts nenorādīts vietējo tirgus dalībnieku skaits, jo fiziskas personas, kuras laiž tirgū kokmateriālus, skaitā netika iekļautas.
Ungārija	*46 946*	*2920*	246	
Islande	Valsts ziņojums nav iesniegts			
Īrija*	Nav zināms	*2169*	Nav zināms	Ir izslēgts nenorādīts importētāju tirgus dalībnieku skaits, jo fiziskas personas, kuras laiž tirgū kokmateriālus,skaitā netika iekļautas. Ir izslēgts nenorādīts importētāju tirgus dalībnieku skaits, jo tie 12 mēnešu periodā importējuši tikai vienreiz. Izslēgtajiem tirgus dalībniekiem tomēr var veikt pārbaudes.
Itālija	Nav zināms	30 210	Nav zināms	ESKR tirgus dalībnieku valsts saraksts vēl nav pabeigts.
Latvija	*135 000*	400	Nav zināms	Ir izslēgts nenorādīts importētāju tirgus dalībnieku skaits, jo to gada importa vērtība bijusi mazāka par noteiktu robežvērtību (tomēr šo tirgus dalībnieku pārbaudes var notikt).
Lihtenšteina	Valsts ziņojums nav iesniegts			
Lietuva	*17 000*	1481	Nav zināms	
Luksemburga	*400*	484	0	
Malta	0	*750*	0	
Nīderlande	*100*	*4900*	Nav zināms	
Norvēģija	120 000	5500	Nav zināms	
Polija	Nav zināms	*8000*	Nav zināms	
Portugāle	*1056*	*4144*	Nav norādīts	Tirgus dalībniekiem ir obligāti jāreģistrējas. Pašreizējā reģistrācijas sistēmā tirgus dalībnieki nav oficiāli iedalīti vietējos vai importētājos tirgus dalībniekos, tomēr šī iespēja drīz tiks ieviesta. Tikmēr aplēšu pamatā ir uzņēmuma ekonomiskā klasifikācija un tirgū laistā izstrādājuma veids.
Rumānija*	*3700*	*161*	Nav norādīts	
Slovākija	Nav	2550	Nav zināms	

Valsts	Vietējie tirgus dalībnieki	Importētāji tirgus dalībnieki	Vietējie tirgus dalībnieki, kas arī importē	Izņēmumi/komentāri
	zināms			
Slovēnija	Nav zināms	2124	Nav norādīts	Katrs meža īpašnieks, kas pārdod koksni, kļūst par "tirgus dalībnieku". Ņemot vērā meža īpašnieku skaitu, vietējo tirgus dalībnieku kopskaitu nevarēja aplēst. Ir izslēgti 428 importētāji tirgus dalībnieki, jo fiziskas personas, kuras laiž tirgū kokmateriālus, skaitā netika iekļautas; ir izslēgti 670 importētāji tirgus dalībnieki, jo tie bija ārvalstu importētāji.
Spānija*	*800*	*6000*	Nav norādīts	Vairāki tirgus dalībnieki to norādījuši atbildības deklarācijās, kuras tie iesnieguši [kuras tiem jāiesniedz]
Zviedrija*	880	4473	10	Ir izslēgts nezināms tādu vietējo tirgus dalībnieku skaits, kuri ieguvuši kokmateriālus galvenajās cirtēs, kas veikta mazāk par 0,5 ha, vai kopšanas cirtēs. Ir izslēgti 6100 importētāji tirgus dalībnieki, jo skaitā netika iekļautas fiziskas personas, kuras laiž tirgū kokmateriālus, tāpat arī sabiedrības ar ierobežotu atbildību, komandītsabiedrības un tirdzniecības sabiedrības.
Apvienotā Karaliste*	Nav zināms	*6000*	Nav zināms	Ir izslēgts nenorādīts importētāju tirgus dalībnieku skaits, jo fiziskas personas, kuras laiž tirgū kokmateriālus, skaitā netika iekļautas.

2.3.2. Tirgus dalībnieku un tirgotāju pārbaužu plāni

Saskaņā ar ESKR 10. pantu valstīm ir jāsagatavo un periodiski jāizskata plāni, kā veicamas pārbaudes, kurās ievēro uz riska analīzi balstītu pieeju, un jāparedz iespēja veikt papildu pārbaudes, ja saņemta jauna informācija, piemēram, izteiktas pamatotas bažas par pārkāpumu[12]. Tām noteikta arī prasība šīs pārbaudes dokumentēt (11. pants). Visas valstis ir apstiprinājušas, ka šādi plāni ir ieviesti. Turklāt lielākā daļa ziņotājvalstu ziņojušas, ka dokumentē tirgotāju (28) un pārraudzības organizāciju (16) pārbaudes.

Tirgus dalībnieku pārbaužu plānu sagatavošanā galvenokārt izmanto muitas datus un nacionālos tirgus dalībnieku vai meža īpašnieku reģistrus. Visas valstis, izstrādājot uz riska analīzi balstītus pārbaužu plānus, ņem vērā dažādus riska kritērijus, tādus kā ieguves valsts, izstrādājums, koku suga un trešo personu paustās bažas (sk. 2. attēlu).

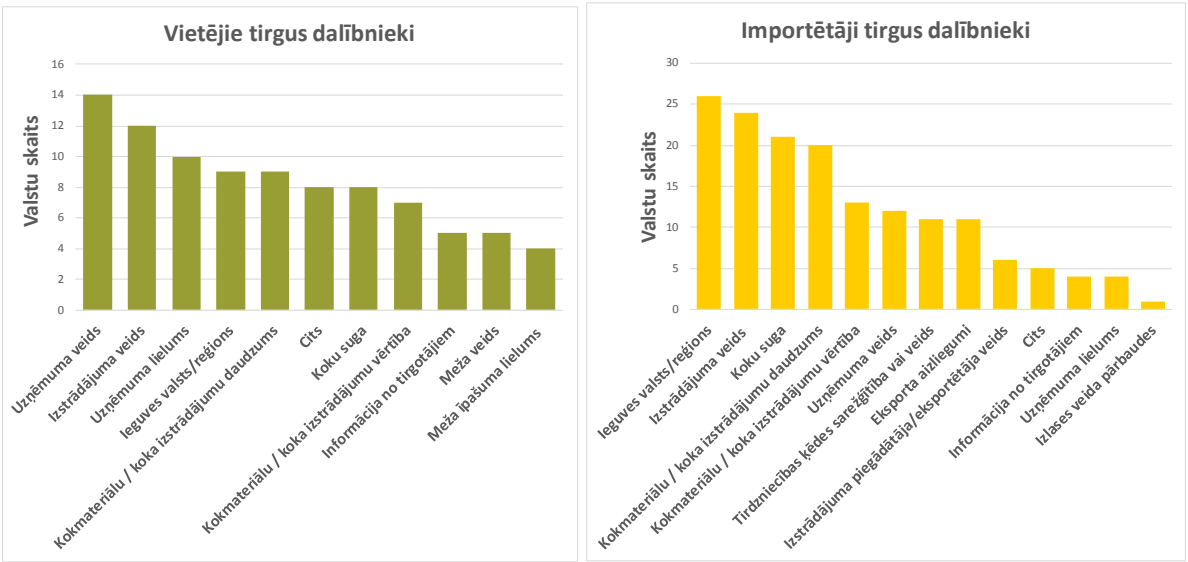

[12] Jebkura relevanta informācija par neatbilstību ESKR (ar pierādījumiem), ko dara zināmu kompetentajai iestādei.

2. attēls. Riska kritēriji, ko valstis ņem vērā, plānojot vietējo tirgus dalībnieku un importētāju tirgus dalībnieku pārbaudes, pēc to valstu skaita, kuras tos izmanto uz riska analīzi balstītā plānošanā.

2.3.3. Tirgus dalībnieku pārbaudes

No 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim kompetentās iestādes veikušas kopumā 17 280 pārbaudes attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas laiduši tirgū vietējos kokmateriālus, un 3976 pārbaudes attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas laiduši tirgū importētus kokmateriālus.

Vietējo kokmateriālu gadījumā 80 % vai vairāk no plānotajām pārbaudēm veikušas 16 valstis, bet importēto kokmateriālu gadījumā 21 valsts (sk. ziņojuma pielikumu).

Attiecībā uz vietējiem kokmateriāliem veikto tirgus dalībnieku pārbaužu skaits dažādās valstīs būtiski atšķīrās: dažas valstis ziņoja par tūkstošiem pārbaužu, bet citas ziņoja, ka veikts neliels skaits pārbaužu vai tās nav veiktas vispār. Dažās valstīs ESKR pārbaudes ir integrētas pārbaudēs, ko veic par meža apsaimniekošanu atbildīgās iestādes. Šajos gadījumos valstis veikto pārbaužu skaitu darīja zināmu citādāk (piemēram, Vācija neziņoja par plāniem vai pārbaužu skaitu, tomēr ziņoja par piemēroto sankciju skaitu). Apvienotā Karaliste, Beļģija, Dānija, Horvātija, Latvija, Malta un Nīderlande tirgus dalībnieku pārbaudes attiecībā uz vietējiem kokmateriāliem nebija veikušas un pamatoja to ar dažādiem iemesliem, piemēram, nelielu vietējās ražošanas apjomu.

2.3.4. Tirgotāju pārbaudes

23 valstis pārbaudījušas kopumā 2333 tirgotājus un to, kā viņi ievēro pienākumu nodrošināt izsekojamību; pārbaužu skaits variēja no 1 (Beļģijā un Slovākijā) līdz 683 (Bulgārijā) pārbaudēm.

2.3.5. Pamatotas bažas

Saskaņā ar ESKR 10. panta 2. punktu papildus pārbaudēm, ko veic atbilstoši riska analīzē balstītajiem plāniem, pārbaudes var veikt arī tad, ja kompetentās iestādes rīcībā ir attiecīga informācija, arī trešo personu paustas pamatotas bažas par tirgus dalībnieka atbilstību ESKR. 18 valstis ziņojušas, ka tās ir saņēmušas informāciju par pamatotām bažām par tirgus dalībniekiem, galvenokārt no nevalstiskām organizācijām (NVO) un muitas (sk. 3. attēlu). No 289 identificētajiem tirgus dalībniekiem pārbaudīti 282 (98 %), no kuriem 73 (aptuveni 26 %) tika piemērotas izpildes panākšanas darbības. Dažos gadījumos ziņošanas laikā pārbaudes vēl nebija pabeigtas.

Trīs valstis bija saņēmušas arī informāciju par pamatotām bažām par tirgotājiem, galvenokārt no NVO un iedzīvotājiem. 214 pausto bažu gadījumu attiecās uz 188 tirgotājiem, no kuriem visi tika pārbaudīti (100 %), un tika piemēroti 165 sodi.

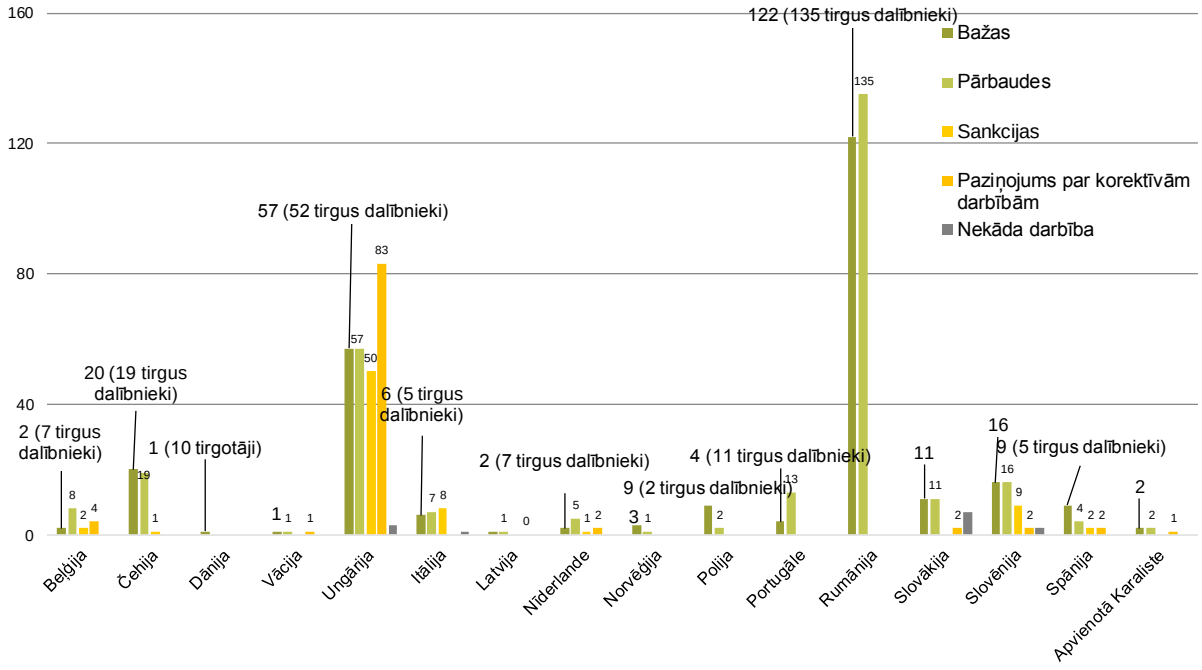

3. attēls. Valstis, kas pārskata periodā saņēmušas informāciju par pamatotām bažām par tirgus dalībniekiem, kā arī pēc tam veikušas pārbaudes un izpildes panākšanas darbības (Apvienotā Karaliste, Austrija, Bulgārija, Čehija, Dānija, Grieķija, Īrija, Rumānija, Spānija un Zviedrija ziņojušas par laiku no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim; pārējās valstis ziņojušas par laiku no 2017. gada janvāra līdz 2018. gada decembrim). Islande un Lihtenšteina valsts ziņojumu nav iesniegušas.

2.3.6. Pēc pārbaudēm veiktās izpildes panākšanas darbības

Kopumā konstatēti 2273 pārkāpumi; 1552 pārkāpumi bija saistīti ar vietējiem kokmateriāliem, 700 pārkāpumi ar importētiem kokmateriāliem, un 21 pārkāpums — ar nenorādītiem kokmateriāliem. Lielākā daļa pārkāpumu, kas saistīti ar vietējiem kokmateriāliem, attiecās uz nelikumīgi iegūtu kokmateriālu laišanu tirgū (1228), savukārt lielākā daļa pārkāpumu, kas saistīti ar importētiem kokmateriāliem, attiecās uz likumības pārbaudes prasību pārkāpumiem (390).

No kopumā 2450 izpildes panākšanas darbību lielākā daļa (1665) attiecās uz vietējiem kokmateriāliem, 762 — uz importētiem kokmateriāliem un 23 — uz nenorādītiem kokmateriāliem (4. attēls).

Attiecībā uz vietējiem kokmateriāliem 488 gadījumos piemērots administratīvais naudassods, 231 gadījumā izdots paziņojums par korektīvām darbībām, 23 gadījumos apturēta tirdzniecība, 6 gadījumos notikusi izņemšana un 911 gadījumos piemērotas "citas sankcijas". Attiecībā uz importētiem kokmateriāliem lielākā daļa izpildes panākšanas darbību bija paziņojumi par korektīvām darbībām (412) un administratīvie naudas sodi (272); papildus tam 6 gadījumos notika izņemšana, 4 gadījumos tika apturēta tirdzniecība, bet 61 gadījumā — piemērotas "citas sankcijas". Šajā periodā ir pabeigti 13 tiesas procesi (11 saistībā ar importētiem kokmateriāliem, 2 saistībā ar vietējiem kokmateriāliem).

Par problēmām, kuras saistītas ar vietējo kokmateriālu izsekojamību, kas jānodrošina tirgotājiem, tirgotājiem tika izdoti 422 paziņojumi par korektīvām darbībām, piemēroti 206 administratīvie sodi, 58 gadījumos notikusi izņemšana, 92 gadījumos apturēta tirdzniecība un 20 gadījumos veiktas citas izpildes panākšanas darbības. Attiecībā uz importētiem kokmateriāliem tirgotājiem izdots 1 paziņojums par korektīvām darbībām, piemēroti 32 administratīvie sodi, 3 gadījumos notikusi izņemšana, 17 gadījumos apturēta tirdzniecība un 2 gadījumos veiktas citas izpildes panākšanas darbības. Attiecībā uz 121 paziņojumu par korektīvām darbībām un uz 27 sankcijām nebija norādīts, vai kokmateriāli bijuši importētie vai vietējie.

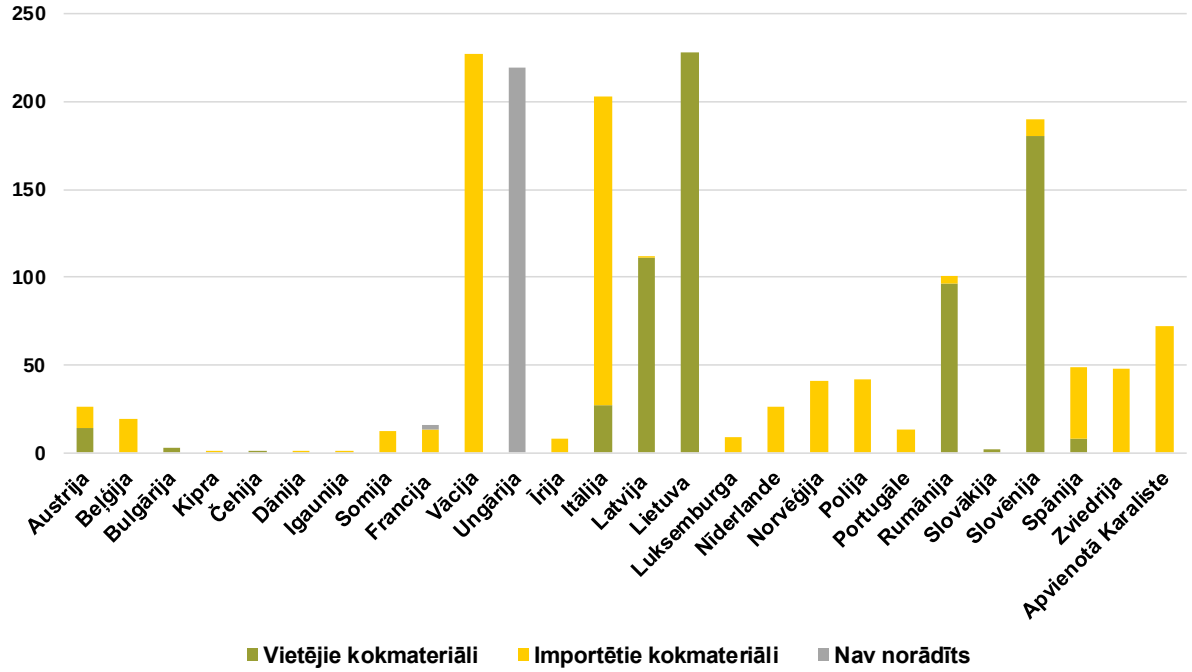

4. attēls. Pārskata periodā pret tirgus dalībniekiem vērsto izpildes panākšanas darbību kopskaits pa valstīm, kas ziņojušas par šo darbību veikšanu (Apvienotā Karaliste, Austrija, Bulgārija, Čehija, Dānija, Grieķija, Īrija, Rumānija, Spānija un Zviedrija ziņojušas par laiku no 2017. gada marta līdz 2019. gada februārim; pārējās valstis ziņojušas par laiku no 2017. gada janvāra līdz 2018. gada decembrim). Kopskaitā nav iekļauti 804 ar vietējiem kokmateriāliem saistīti gadījumi, par kuriem ziņots policijai un kuru lietas vēl tiek izskatītas (Latvija), un 26 ar importētiem kokmateriāliem saistīti gadījumi, kuros izteikts mutisks brīdinājums, bet nekādi citi papildu pasākumi vēl nav veikti (Malta). Islande un Lihtenšteina valsts ziņojumu nav iesniegušas.

2.3.7. Pārraudzības organizāciju pārbaudes

Saskaņā ar ESKR 8. panta 4. punktu un Īstenošanas regulas par likumības pārbaudi un pārraudzības organizācijām 6. panta 1. punktu valstī reģistrētās pārraudzības organizācijas kompetentajām iestādēm būtu jāpārbauda vismaz reizi divos gados. Līdz pārskata perioda beigām (2019. gada februārim) ES ir tikušas atzītas 13 pārraudzības organizācijas[13].

Apvienotā Karaliste, Itālija, Latvija un Vācija ir pārbaudījušas visas pārraudzības organizācijas, kuru galvenā mītne atrodas tajās. Francija un Nīderlande, kurās katrā atrodas divu pārraudzības organizāciju reģistrētā galvenā mītne, pārbaudījušas pa vienai organizācijai. Igaunija un Spānija, kurās katrā atrodas viena reģistrēta pārraudzības organizācija, nav ziņojušas, ka tās būtu pārbaudījušas šīs organizācijas. Igaunija minējusi, ka tirgus dalībnieki

[13] http://ec.europa.eu/environment/forests/pdf/List_of_recognised_MOs.pdf.

neizmanto pārraudzības organizācijas pakalpojumus, bet Spānija norādījusi, ka pārraudzības organizācija tajā nepilda pārraudzības organizācijas funkcijas. Nevienas pārbaudes rezultātā Komisijai netika ziņots par problēmām, kas varētu izraisīt pārraudzības organizācijas atzīšanas atsaukšanu.

2.4. *FLEGT* brīvprātīgie partnerattiecību nolīgumi (BPN) – devums ESKR īstenošanā un izpildes panākšanā

Kopš 2003. gada, kad tika pieņemts *FLEGT* rīcības plāns, ir ratificēti septiņi BPN (Centrālāfrikas Republika, Gana, Indonēzija, Kamerūna, Kongo Republika, Libērija un Vjetnama), bet parafēti divi BPN (Gajāna un Hondurasa). Notiek sarunas ar sešām valstīm (Kotdivuāru, Kongo Demokrātisko Republiku, Gabonu, Laosu, Taizemi un Malaiziju). Indonēzija ir vienīgā *FLEGT* licenču izdevēja valsts. Licences tā sāka izdot 2016. gada 15. novembrī[14].

10 valstis ir norādījušas, ka, pateicoties uzsāktajiem BPN procesiem, ir atvieglota atbilstība ESKR. Turklāt viena valsts ziņojusi, ka šo procesu rezultātā ir samazinājies pārbaužu skaits. Turpretī 16 valstis norādījušas, ka joprojām nav uzticamu konstatējumu par to, vai un kā BPN procesi veicina ESKR īstenošanu un izpildes panākšanu.

Valstu vērtējums par dažādo BPN procesu (kā noslēgto, tā sarunu procesā esošo) iespējamo nozīmi ESKR īstenošanā un izpildes panākšanā ir ļoti atšķirīgs un ir atkarīgs no to tirdzniecības apjomiem ar šīm valstīm. BPN procesi ar Indonēziju, Kamerūnu, Malaiziju un Vjetnamu ir vieni no BPN procesiem, kurus visbiežāk uzskata par ļoti nozīmīgiem vai vidēji nozīmīgiem. Turpretī ar Gajānu, Hondurasu, Laosu un Libēriju saistīto BPN procesu iespējamais nozīmīgums lielākoties tiek uzskatīts par mazu. Ir daži izņēmumi, piemēram, viens BPN, ko par potenciāli ļoti nozīmīgu atzinusi tikai viena vai divas valstis.

Kompetentās iestādes par prioritārām ESKR īstenošanā un izpildes panākšanā noteikušas vairākas citas valstis, kas BPN procesā nav iesaistītas, to vidū ir Ukraina, Krievijas Federācija, Ķīna, Brazīlija, Baltkrievija, Mjanma un Serbija.

2.5. Sadarbība ESKR īstenošanas un izpildes panākšanas jomā

ESKR 12. pantā aicināts sadarboties, lai nodrošinātu atbilstību ESKR, un apmainīties ar informāciju par būtiskiem trūkumiem, kas konstatēti pārbaužu laikā, un par sankcijām, kas piemērotas valsts līmenī. 27 valstis ziņojušas, ka sadarbojas ar valsts aģentūrām, lai apmainītos ar informāciju vai koordinētu kopīgas pārbaudes, jo īpaši ar muitas vai nodokļu aģentūrām, *CITES* iestādēm un policiju vai citām tiesībaizsardzības aģentūrām.

Turklāt 25 valstis ziņojušas, ka sadarbojas ar citām kompetentajām iestādēm un ES iestādēm. Tas attiecās galvenokārt uz dalību ESKR un *FLEGT* ekspertu grupas sanāksmēs, Komisijas pārvaldītās ESKR un *FLEGT* kompetento iestāžu tiešsaistes platformas izmantošanu, kopdarbību ar Komisiju un dalību Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbības tīklā.

[14] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2016/1387 (2016. gada 9. jūnijs), ar kuru groza Padomes Regulas (EK) Nr. 2173/2005 I un III pielikumu, pamatojoties uz brīvprātīgo partnerattiecību nolīgumu ar Indonēziju par *FLEGT* licencēšanas sistēmas izveidi kokmateriālu importam Eiropas Savienībā, C/2016/3438, OV L 223, 18.8.2016., 1.–9. lpp.

16 valstis ziņojušas par informācijas apmaiņu ar iestādēm valstīs ārpus ES, jo īpaši Amerikas Savienotajās Valstīs, kā arī ar NVO.

2.6. ESKR īstenošanai un izpildes panākšanai pieejamie resursi

Cilvēkresursi un finanšu resursi, kas kompetentajām iestādēm pieejami ESKR īstenošanai un izpildes panākšanai, dažādās valstīs ļoti atšķiras, lai gan paziņotos resursus salīdzināt ir grūti, jo valstu sniegtā informācija nav vienlīdz detalizēta. Kopējie cilvēkresursi variē no vienas astotdaļas (0,125) pilnslodzes ekvivalenta (*FTE*) līdz 20 *FTE*[15] importēto un vietējo kokmateriālu jomā, tomēr jānorāda arī, ka vairākās valstīs darbinieku pamatsastāvam palīdz papildu cilvēkresursi. Pieejamie finanšu resursi pamatīgi atšķiras, un dažās valstīs budžets šķiet ārkārtīgi mazs. 10 valstis ziņojušas, ka tām nav īpaša budžeta ESKR īstenošanai un izpildes panākšanai; nav skaidrs, kurās no šīm valstīm nav noteikta konkrēta augšējā robeža, bet kurās no tām īpašs budžets nav piešķirts vispār.

3. Tehniskā palīdzība tirgus dalībniekiem un to spēju veidošana

Pārskata periodā 24 valstis ir nodrošinājušas palīdzību un apmācību tirgus dalībniekiem, galvenokārt kursu, lekciju vai semināru veidā, kā arī sniegušas informāciju tiešsaistē. Visbiežāk ziņotais apmācības veids bija informēšana par ESKR paredzētajiem tirgus dalībnieku pienākumiem (24 valstis), kā arī īpaši norādījumi par to, kā īstenot likumības pārbaužu sistēmu (20 valstis), un norādījumi par regulā noteikto pienākumu izpildes pārbaužu procesu (16 valstis). Četras valstis ziņojušas, ka pārskata periodā apmācību tirgus dalībniekiem nav sniegušas.

Paziņotais šajos pasākumos iesaistīto tirgus dalībnieku skaits dažādās valstīs bija atšķirīgs, sākot no 7 (Kiprā) līdz 4000 (Vācijā). To apmācīto tirgus dalībnieku daļa, kuri ir mikrouzņēmumi vai mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), variēja no 0 % (Grieķijā, Kiprā, Norvēģijā, Rumānijā un Vācijā) līdz 100 % (Čehijā, Dānijā, Itālijā un Zviedrijā); vidēji 59 % iesaistīto tirgus dalībnieku bija MVU (tajās valstīs, kuras bija norādījušas iesaistīto tirgus dalībnieku skaitu).

4. Secinājumi

Šajā trešajā ziņojumā par ESKR īstenošanu konstatēts, ka regulas sešu gadu piemērošanas periodā panākts progress. Visas valstis ievēro oficiālās ESKR prasības. Pārskata periodā vietējo tirgus dalībnieku pārbaužu skaits ir palicis gandrīz tāds pats kā iepriekšējā periodā, bet importētāju tirgus dalībnieku pārbaužu skaits ir palielinājies. Kopumā to pārbaužu daļa, kuru rezultātā par ESKR pārkāpumiem ir piemērotas sankcijas, attiecībā pret pārbaužu kopskaitu ir mazāka nekā iepriekš.

Neraugoties uz progresu, ir jāturpina centieni nodrošināt vienādu un sekmīgu ESKR piemērošanu visās valstīs. Nevienmērīga īstenošana var mazināt tiesību aktu iedarbīgumu un apdraudēt tirgus dalībnieku konkurences apstākļu vienlīdzību. Vairākās valstīs pārbaužu skaits joprojām ir samērā mazs salīdzinājumā ar tirgus dalībnieku skaitu, un ir jāšaubās, vai ar tik nedaudzām pārbaudēm tiešām var atturēt no pārkāpumiem šajā nozarē. Tāpat jāstrādā pie tā, lai panāktu, ka veikto pārbaužu tvērums un kvalitāte visā ES uzrāda konsekventāku pieeju.

[15] Itālijas, Latvijas un varbūt vēl citu valstu paziņotajam ļoti lielajam darbinieku skaitam par iemeslu var būt tas, ka šajā skaitā ietverts muitas darbinieku vai mežsaimniecības inspektoru kopskaits.

Lai gan dažās valstīs ir vērojams progress, kompetento iestāžu pašreizējā tehniskā spēja un tām atvēlētie resursi (cilvēkresursi un finanšu resursi) bieži neatbilst to vajadzībām un, lai palielinātu atbilstības pārbaužu skaitu un kvalitāti, lielākajā daļā dalībvalstu tie jākāpina.

Dalībvalstu pieredze sniedz maz pierādījumu par to, kā BPN palīdz īstenot ESKR.